

Incipit expositio oronis manasse.

1. Die. 25. c. et. 29. c.

1. Esd. 1. a. 3. Esd. 2. a. Tropo.

Job. 2. c. fm alia littera

Ps. 96. b

1. Gen. 1. a

Ps. 39. c

Domine deus. Iustus oipotens deus est: non ipso qui sibi noua signemta componit. Cur istoz triu tmi deus est et non etia alioz: qz in istis christianis mysterij figurata est plenitudo. Per abraam xpi natiuitas. p isaac pgregatio credu/ le plebis. p iacob resurrectio itimata est saluatoris. **A**re. Tropol. Are ppls subditus idola/ trie q infidelitatis fluctib vagabaf. que dñs verbo suo signauit: cu xpi crux (q dbu pris) cordib z fro/ tib eozu insignit: qd est mari signari dno diuino. **Q**uod oes pa. Tremut angeli pntia ptepla/ tes: pauet hoies iudiciu expectates: formidat demo/ nes ptute ingetissima sentietes: qz vult dñi circū/ spicit vniuersa. Vniuersa ronalis creatura z si non ois respicit creatorē: ptute tñ eius agnoscit omis. **S**up pctores. Ad aduersus. vñ i euagelio: Sed ira dei manet sup eos originalis videlz dāna/ tiōis vel celestis iudiciu: qz nō de inferiorib sed de supiorib iudicā pctores: e celo eni iudiciu iaculatū est. **I**mmēsa vero. Immēsa miscdia dñi dr: qm euagelica pmissa nullā habet pmissaz mēsurā. Regalia dno mēsurata fuerat. vñ: Replebo cellaria vfa tritico vino z oleo zc. **E**t iue. miscdia. Superat eni becillitatē nram diuie pmissiones: q nec sermonib explicari: nec oculis possūt pteplari. **D**ñs deus altiss. Nihil mirū est i laudib del qd dictū est: Tu es deus altissim sup oem terraz. Et celi z angeli altiores sūt terra: nisi mirabil intēda mus. **H**ysterio nimirū xpi pdictū: q cū fuisset caro (qz dbu caro factū est) altissimus factū est sup oem carnē que terre noie nūcupat. **L**oganimis. Peccatores ad penitētiā differēdo: nec delicti tpe puniēdo. **M**ultū misericors: quotiens peccaueris veniā pollicēdo. Penitēs sup maliciā. h. qd testat **D**iere. ostēdes dñm pmittēre bona bonis: z mala malis: sed tñ post se vitro citroz puertere si cōmu/ tatio fuerit insecuta: nec de bona pollicitatione secu/ rior videaris cū facis mala: nec de mala cōminatio/ ne diffidas si puerfus facias meliora. **A**bul/ tū mi. z penitēs. Siquidē si semel indulgētiā tri buisset misericors. **H**ic aut cū frequēter delinquē/ tibus frequēter misericors: diā ipendit: multū miseri/ cors appellat. **H**is q tibi nō pec. Peccauē runt vtiqz z in delicto nati sūt genitali: heredes ni/ mirū ade. Sed gratia gratis puenit sine peccato sūt cōiuncti qui erāt de peccatoz semine. ppagati. **S**up numex are. maris multiplicate sūt iniqtates mee. Solēt delicta capillis capitis ali quotiens coaptari: sicut ppheta egregius: **C**ōpre/ benderūt me iniqtates mee z nō potuūt viderē. **M**ultiplicati sūt sup capillos capitis mei. Arene maris ille: capillis iste cōparat multitudinē pctōz. Sed interest q arene maris ille q vitiozū ponderi bus ita violētissime pgrauat: vt sub eoz sarcina ne queat respirare. **I**s aut q carnalib puicif incenti uis: facile tñ medicinali ferro pōt putredinē refeca/ re: capillis capitis cōparat offensam suā. **I**n curuat sum mul. vin. ferri. Valoz cōparatio diuersitate secernit numerosa. **V**idet qdā elucefce re rō veritatis vt p delicti modo psecutoz qspiā pu nias q pena cruciat sanctis ingessit: vt asa rex iuda incuruatus est: z manasses nō vno vel duobus sed multo. v. f. Tot eni sibi vincula spiritualis ferri in q/ bus ligaret impōsit: quot ipse scōzū mēbris iniecit. **Q**uia excita. zc. Iniqs actib puocādo: exci tat q iracūdiā dei q mala corā deo cōmittit. Sed vi dēdū qz malū singulariter se cōmisisse testat: hec vni us malū cōmissio indignationē dñi puocauit: cū mul ti multa fecerūt mala: nec ilico est vltio subsecuta. **Q**d malū exponit statuēs abomiatōnē. In sacris voluminib abomiatō sine offensa simlāra dicūt: q q fuit venerat: puaricatōis crimie polluit. **P**nt z aliter itelligi: Omē pctm offēdiculū est in qvitiqz of fendit ad ruinā. **S**itr etiā abomiatō: qz de abomi nat oē delictū: qd in puaricatoris corde desirū effi cif simulacrū. **C**ōgruit z doctrinis demonioz apta ri: q p abomiatōes z offensiones grauissime: qd **I**ra dñi

ad explendū sermonē dñi: quez a locut fuerat p os hieremię susci b tavit dñs spm cyri regis psaruz: q iussit pdicari in vniuerso regno c suo etiā p scripturā/ dicēs: **H**ec dicit cyrus rex psaz. **D**ia regna d terre dedit mihi dñs deus celi: z e ipē pcepit mihi vt edificarē ei domū in hierusalē que est in iu/ dea. **Q**uisquis inter vos est ex omi pplo eius: sit dñs deus suus cū eo/ z ascendat.

Finit liber Bibre haionim: id est Paralipomenon secundus. **I**ncipit oratio Manasses re/ gis iuda cū captus teneret in ba/ bylone: q nō est i hebreo/ nec est

De textu biblię. **I**nuocat deū oipotēte que suis est ruinis expert. **D**omine deus oipotēs f patrū nroz abraam isaac z iacob: z semini eoz iusto: a vñsibilē z inuisibilē creaturā vt celū: san ctos: terrā: carnē que in suā glām fecit de/ ppriū ornātū habentia.

Qui fecisti celū z terrā cū omi or/ a ne limitib motis vltari euagari possit. b natu eozū: qui signasti mare ver/ s a matris vniuersarū aquarū que clausa est diuino pcepto: sub audis: ista creasti ad laudē videlicet nois tui.

Bo pcepti tui: q conclusisti abyssuz b z signasti terribili z laudabili noi/ c tuo: qd oēs pauet z tremut a vul/ tu vtutis tue: et insustētabilis ira/ d sup pctores cōminatōis tue. **I**m a infirmi eni infirma cogitamus: que ocu lus nō vidit nec auris audiuit: nec i cor ho/ minis ascendit zc.

Mēsa vo z inuestigabilis miscdia/ s pmissiōis tue: qm tu es dñs de/ b altissimus sup omnē terrā lōgani/ i mis et multum misericors: et pe/ nitēs sup maliciā hoim. **T**u autē a audiant penitētes: intelligāt contēpto/ res: pmissa est penitē. remis. pecca. si desera tur puerstas improbozū.

Dñe fm bonitatē tuaz pdomisisti/ penitentiā remissiois pctōz: z tu a remediū pctōz est pnia iustis dno nō est. pnia ostituta: qb p gram donata est culpa: deus iustoz nō posuisti peniten/ tiam iustis: abraā isaac et iacob: h his qui tibi nō peccauerūt: quo/ l niam peccauī sup num erū arene/ m maris. **M**ultiplicate sūt iniqta/ m tes mee: incuruat sum multo vin/ culo ferri/ z non est respiratio mi/ n bi: qz excitaui iracūdiā tuā z ma/ lū corā te feci: statuens abomina/ tiones et multiplicās offēsiōes

Ad explendum sermonē dñi locutus fuerat. **Q**uia tunc fuerit lxx. anni trāsmigratiōis cō/ pletit: quos pdixerat **D**ie/ remis. **D**iere. xxv. ca. et xxx. b **S**uscitauit do min^o spm. i. volūtate cy/ ri regis psarū. p ipm enim monarchia trāslata est ad psas. **Q**ui iussit p/ dicari. i. solenniter diuul/ gari. **O**mnia regna terre. i. multa regna: qz re gna oriētaalia fuerūt ei sub lecta: nō aut occidētaalia: z est modus loquēdi hyper/ bolicus ad sui magnificen/ tiam. **E**t ipē pcepit mihi vt. e. ei domū. **S**i gnatū eni fuit sibi de pro/ pheta **E**sa. xlv. z in eo cō/ pletavbi pdixit esaias q cyrus subijceret sibi gētes z regna z captiuitatem iu/ deoz remitteret: z templū recedificari piperet: qd et factū est: vt plenius habe/ tur **E**sdre. j.

Postilla venerabilis magistri Nicolai de lyra sup libros Paral. finit.

Expositio Nicolai de lyra sup orationē Manas ses Incipit.

Domine deus. **I**sta oratio regis Manasses non est in hebreo nec est de te/ xtu: z ideo nō intendo eaz exquisite exponere: sed tā/ tum breuiter pertransire. **I**n hac eni oratione pmo recurrit ad diuinā magni/ ficentiam. secūdo recogno/ scit pnia miserā/ ibi: **D**ñm peccauī. tertio petit miseri/ cordiā/ ibi: **E**t nunc flexo. **C**irca primū pfitet primo dei oipotētā siue maiesta tē ppter quā debet coli/ vi cēs: **D**ie deus omi. zc. **Q**ui signasti ma/ dicēs **Gen. j. a. C**ōgregēt aque q sub celo sūt in locū vnū zc. **Q**ui cōclu/ sisti abyssuz. **R**epentio est eiisdē: qz mare z aby/ sus idē iporāt. **S**cdo fate tur eius iusticiā seu equita tē qua debz timeri/ dicēs: **T**erribilē lau. zc. **T**ertio et miscdiam seu pietatē q pmisit penitētib misere ri/ ibi: **E**t inuestigabilem mi/ sericordia pmissionis tue zc. **E**t sequit: **Q**ui pec/ caui su. **H**ic recognoscit suā miseriaz. primo in pec catoruz multitudine/ ibi: **S**uper numerū arene ma ris zc. z eoz grauitate seu magnitudine/ ibi: **S**tatu/ ens abomiatōes z multi/ plicās offēsiōes: z parz. **E**t nunc

Ira domini puocat. a **E**t nunc flecto. Genua cordis flectit ut simplici postulatione delectat quod proterna presumptione peregerat. In similitudinem hominis exterioris in teriorez describit. b **P**eccaui dñe peccaui. Iteratio pñtēdi vera est humilitas supplicantis. q. d. Peccaui spū: peccaui cogitatioib. Peccaui factis: peccaui forinsecus. Peccaui in deum: peccaui in proximum. Non leui pronuntiatio ne doloris: hec verba sunt relegendas: sed cum eadem grauitate q. dicitur sunt a precante. Ne leuiter pcurrat animus acer ista: sed euz dolore graui z patientia tristi in paucis vobis vim magne rei sapiat coartari. Penitens quippe aut tacit labijs fleibus indulgentiam silentio deprecatur: aut etiam si loquendum aliquid ex dolore contriti peccatoris suadetur: paucis loquatur: quia mentis contritio non oris locutio dominicaz pietatem inflectit. Cor enim contritum z humilitatum deus non spernit. c **N**e simul perdas. Non ait: ne damnes me cū iniquitatib. meis. Qd enim damnatur in substantia sua retorquet. Quod do perdit z eterne perdit: id agitur: vt quod habebatur in nihilum redigatur. d **C**um iniquitatibus. Mora iniquitates nulla hñe substantia: omne quippe peccatum febris est anime: que dū auferitur in nihilum reuocatur. e **Q**uia indignū salua. Indignos dñs saluat: nō pro merito delictorum retributionez impendēs: sed ppter misericordiā bonum veniam superfundēs. Dignus em̄ est qui saluat indignū et ex dignitate sua facit dignū que culpabilis vite tract faciebat idignū. f **S**cōm magnā misericōdiam. Qui p̄m magnā misericōdiam se qrit saluari: nō teporalis: s; eterne vite salutē inquir. Equidem misericōdiam p̄tinere ad hāc vitā estimo t̄palem: magnā autē misericōdiam remunerationi p̄currere sempitene. g **D**ib. dieb. vite mee. Prudēs expectator: etne saluus: nō pauco tpe: s; omi tpe vite sue deuz laudat. h **I**n dieb. vite laudat. in dieb. at mort. nō potest laudari. Sic itaq; q. delictoz mortū subdit iacet: iniquitatib. iuoluit deum laudare nō pōt. hō ē enī spectosa laus in ore peccōris. Cōuersus dō cū fuerit tāq; d. morte trāslatus ad vitā: illico laudis officio dignus iuenit p̄forzq; supiorib. dicitur iudicat: dñ illū laudat in terris quez ille quoz gloriificauit in supnis. i **D**is vir. ce. Cherubin seraphim throni z dñatōes: archāgelit sedēs: dñtutes: angeli ministri: atq; mltā sūt officia: q. fortasse aut nos i libris posita sac? nō possum? inuenire: aut hñantis celata sensib? inquirere nō valem?. i **G**lia i secula seculoz. Est gloria tēporalis de qua: Ne timueris cū diues factus fuerit homo zc. in f. do. e. Est z alia gloria sempiterna. Sit glia domini in seculū: cui et humana creatura et angelica famulat. Amen.

Et nunc flecto genua cordis mei a p̄cans a te bonitatē dñe. **P**eccaui dñe peccaui: et iniquitates meā agnosco. **P**eto rogans te dñe remitte mihi: remitte mihi: **N**e sil perdas me cū iniquitatib. meis: neq; in eternū refues mala mihi: q; indignuz salua b me: **S**im magnā misericōdiam tuā: z laudabo te sp. oib. dieb. vite mee: **Q**uia te laudat ois virt. celoz: et tibi ē glia in secula seculoz. Amen.

Finit oratio manasses que non est in canone.

Incipit pemiū beati Hieronymi presbyteri i libru Esdre.

Utrum difficilius sit facere quod poscitis: an negare: nec dū statui. Nā neq; vobis aliquid imperantib. abnuere sententiē est: et magnitudo oneris impositi ita ceruices premit: vt ante sub fasce ruidum sit q; leuandum. Accedūt ad hoc inuidoz studia: q. omne qd scribim?: rephendenduz putant. Et interdū cōtra se p̄scientia repugnāte publice lacerant q. occulte legunt: intantū vt clamare cōpellat et dicere: **D**ñe libera aiām meā a labijs iniquis: et a lingua dolosa. **T**ertio ann. est q. semp scribitis atq; rescribitis vt **E**sdre libz z **H**ester vob de hebreo trāsserā: q. si nō habetis atq; gr̄ca et latina volumina: aut quicquid illud ē quod a nobis vertitur: non statim ab omnibus conspuendum sit. **F**rustra autem (vt ait quidaz) niti: neq; aliud fatigando nisi odiuz querere: extreme dementiē est. **I**taq; obsecro vos mi dommon z rogatione charissimu: vt priuata lectione contenti: libruz non efferatis in publicum: nec fastidiosos cibos ingeratis: vitetis q; eozū supercilium qui iudicare tñ de alijs: et ipsi facere ni-

Et nunc flecto. **H**ic pñr petit misericordiam. pmo reuerēter di. **E**t nunc flecto genua cordis mei. q. genua cordis flectē nō poterat: ipedit cōpedib. ferri. scdo instāter/ibi: **P**eto rogās te zc. petitionē suā pluries z mltipliciter replicādo. tertio p̄fidenter p̄sumēs d. diuina misericōdia/ibi: **Q**uia indignū sal. me fm misericōdiaz tuā. et p̄mittēs emēdari/ibi: **E**t laudabo te semp: z sic terminat orationē dicēs: **Q**uia te laudat ois virt. celoz. i. oēs ordines angeloz: et tibi est glia in secula seculozum. Amen.

Finit expositio orōnis regis manasses.

Incipit expositio fratris Britonis ordis minorum super prologum Esdre.

Utrum difficilius sit face. qd potestud pemiū scribit i libru Esdre: q. vnic. liber ē sicut p̄sens plagus māifestat: q. apd hebreos esdre neemie qz sermones in vno volumine coartant. tertius enim z qrtus liber ab ipso Hiero. inter apocrypha cōputat. **O**rdinat autē iste liber immediate post Paral. sicut ait Hiero. in li. d. hebraic. q. stōib. eo q. idē sit finis Paral. et principiū hui. li. **H**istoria autē tobie p̄cessit historiā istius libri: vnde z quidā robā ante esdram ordināt. **A**lloquitur autē Hiero. in isto pemiō dommonē z rogationum episcopus: ad quoz rogationē libru istū de hebreo transtulit in latinū. **E**t pmo assignat duo reprobentia ipm ne transferat libru istuz. i. operis difficultatē: q. tangit in principio plogit z inuidoz detractōne: q. tangit ibi: **A**ccedūt ad hoc zc. **S**cdo ponit duo ipm mouētia ad transferēdū. i. instāte istoz epoz petitionē: z trāslatiōis sue necessitatē: q. trāslatio antiq. corrupta erat z diminuta. p̄imum notat ibi: **T**ertio ann. zc. scdm ibi: **S**i q. at. 2. xx. nob opposuerit zc. **T**ertio inuehit d. emulos. et d. duplr. pmo qz impugnat agnitā vitatē. se cūdo qz p̄vitiū i gratitudis bñficiōz ipugnat auctozē p̄mū ibi: **Q**uid iter p̄tē lamiant. scdm ibi: **N**oro aliud ē si clausis (qd d. oculi mihi volūt maledicere. **Q**uarto z vltio dicit q. charitare ipsoz ad studiū puocat: non omittet bonū cōmune ppter detractōne odiū vt timozē/ibi: **I**taq; licet excedra vt exethra si libet zc. **H**is visis ad obscuritates accedamus. **R**ecedū sta. i. nōdū cēsi vt iudicauit. nā statuo statuis d. cētere: edificare: fabricare: ordiare: p̄struere: ponere: **S**cē tētie ē. i. inialit fixū i corde meo: mod. est lo qndi tract. a iudicis: vbi ratū z fixū est qd p̄ sniaz diffinit. **A**bnuere. i. recusare vt refutare. q. d. nō est fixū i corde meo cōtraire vfo iperio. **I**n moderniorib. at biblyis legiē **N**ā vob aliqd imperatib. annuere snie ē: z i snia i idē redit. **S**ub fasce. i. sub onere et declinat hic fascis. vñ fasciculus diminuti uū. **D**e hebreo trāsserā. i. latinū multeni trāslationē. **L**xx. de greco trāstulerit in latinū. **Q**uasi nō habeat greca volumina. i. trāslationē. **L**xx. in greco editam. **E**t latina volumina. trāslata d. trāslatiōe. **L**xx. aut q. si. **N**on statim. postqz venerit ad noticiā emulozū. **C**onspuendū sit. i. ab emul. p̄tēndū. **Q**uic. qd ē. i. q̄ntecūq; vtilitat. ē. **Q**uod a nob vertit. i. transferitur. **L**xx. i. laborare: **E**xtreme. i. marie. **F**astidiosus. i. supbis: tedious: fastidio plenis. **F**astidiū enī d. supbia vel tediū: a fastidio fastidis: qd est horere: spernere: tedere. **S**upciluz. i. superbiā que notat in supcilio p. extollentiam oculoꝝ. **E**nī Ecc. xxij. a. **E**xtollentiam oculoꝝ meozum ne dederis mihi. **I**dē. xxvij. b. **F**ornicatio mulieris in extollētia oculoꝝ eius: z in palpebris illius agnosceatur.

Diuisio

P. 119. 2

R. * fratru la